

İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Bilinci ve Farkındalığı Üzerine Çalışmalar

Hatice VEREP* Gülçay VURAL

MEB, Çay İlköğretim Okulu, Fener Mah. Menderes Blv. No:60, Merkez, 53100, Rize, Türkiye

Geliş Tarihi: 27.08.2022

Kabul Tarihi: 12.09.2022

Basım Tarihi: 30.09.2022

Atf yapmak için: Verep, H. & Vural, G. (2022). İlköğretim Öğrencilerinin Çevre Bilinci ve Farkındalığı Üzerine Çalışmalar. *Anadolu Çev. ve Hay. Dergisi*, 7(3), 331-335.

How to cite: Verep, H. & Vural, G. (2022). Studies on Environmental Awareness and Awareness of Primary School Students. *J. Anatolian Env. and Anim. Sciences*, 7(3), 331-335.

*ID: <https://orcid.org/0000-0003-0853-8772>
ID: <https://orcid.org/0000-0003-3583-6169>

*Sorumlu yazarın:
Hatice VEREP
Çay İlköğretim Okulu, Merkez, 53100, Rize;
Türkiye.
✉: hverep999@gmail.com

Öz: Doğal kaynaklar zaman geçtikçe azalırken insanoğlunun da teknolojinin gelişimiyle ihtiyaç duyduğu doğal kaynakları tüketimi gittikçe artmaktadır. Bu ters durumun yaşadığımız çevrenin aleyhinde olması maalesef insanoğlunun elini kolunu bağlarken yapabileceğimiz bazı şeylerin varlığı yüreğimizi serinletmektedir. Çevrenin korunması sürecinde kuşkusuz doğal kaynakların daha az tüketimine yönelik faaliyetler ve politikalar üretmek gerekirken toplum bireylerinin de yapabileceği birçok şey bulunmaktadır. Bunlardan biri de geleceğimizin teminatı çocuklarımızın çevre farkındalığını ve bilincini artırarak geleceğe bazı mesajlar göndermek olacaktır. Bu amaçla eğitim süreçlerinde özellikle ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin çevre konusunda bilinçlendirmeye yönelik birçok araştırma ve çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmada bu amaca yönelik olarak ilköğretim öğrencilerinin çevre duyarlılığı, farkındalığı veya bilinci oluşturmaya yönelik yapılan çalışmaların ne kadar başarılı olduğunu görmek için öğrenciler üzerinde uygulanan çevre farkındalığı ve bilinci ölçütleriyle yapılan anket sonuçlarını değerlendiren araştırmalar değerlendirilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çevre, Çevre farkındalığı, İlköğretim öğrencileri.

Studies on Environmental Awareness and Awareness of Primary School Students.

*Corresponding author:
Hatice VEREP
Çay Primary School, Merkez, 53100, Rize;
Türkiye
✉: hverep999@gmail.com

Abstract: While natural resources are decreasing over time, the consumption of natural resources that human beings need with the development of technology is increasing. The fact that this adverse situation is against the environment we live in, unfortunately, cools our hearts that there are some things we can do while tying the hands of human beings. While it is necessary to produce activities and policies for less consumption of natural resources in the process of environmental protection, there are many things that society members can do. One of them will be to send some messages to the future by increasing the environmental awareness and awareness of our children, which is the guarantee of our future. For this purpose, many researches and studies are carried out to raise awareness of environmental issues, especially among primary and secondary school students. In this study, the studies evaluating the results of the questionnaires applied on the students with the environmental awareness and awareness criteria were evaluated in order to see how successful the studies on environmental awareness, awareness or awareness of primary school students were for this purpose.

Keywords: Environment, Environmental awareness, Primary school students.

GİRİŞ

Çevre canlıların yaşamış oldukları çeşitli fiziksel ve kimyasal özelliklere sahip canlı ve cansız ortamlardan oluşmaktadır. Doğrudan insanoğlu ve canlıların yaşamsal faaliyetlerini sürdürmeleri açısından elzem olması sebebiyle korunması gereken önemli bir varlıktır. Bu açıdan bilimsel kuramlarda çevre terminolojine birçok çevresel tanımlar girmiştir. Çevre koruma, çevre sağlığı, ekoloji, ekosistem ve ekolojik denge gibi birçok kavram çevrenin yönetilmesinde ortaya çıkmış çevre biliminin alt bilim dallarıdır (Kocataş, 2012).

Çevrenin canlılardan oluşan önemli kısmını oluşturan bitkiler ve hayvanlar çevrenin fiziksel kısmını oluşturan su, hava ve toprağın belirli özelliklere sahip olmasıyla kullanılabilir. Doğal bir ortamda canlı ve cansız ortam belirli fiziksel ve biyolojik kanunlarla yönetilirken doğal çevre kendi dengesini oluşturmaktadır. Ancak insanoğlunun yaşadığı çevreyi yönetme ve değiştirebilme kabiliyeti sayesinde çoğu zaman doğal dengeyi bozabildiği herkesin bilebildiği bir konudur. Çevre kirliliği olarak ortaya çıkan dengesizlik insanoğlunun doğal kaynakların kısıtlılığını ve çevrede ekolojik dengeyi gözetmeksizin yaptığı faaliyetler neticesinde ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada çevre kavramları açısından ilk ve orta öğretim öğrencilerinin ne düzeyde çevre bilincine sahip olduklarını araştıran çalışmaların sonuçları derlenmiş ve geleceğe yönelik eğitim sürecinde yapılması gerekenler konusunda değerlendirmeler yapılmıştır

Çevre Farkındalığını Ölçmeye Yönelik Yapılmış Çalışmalar: Çevre bilinci veya farkındalığı ve bilincinin ölçülmesine yönelik olarak geleceğimizin teminatı çocuklar olmasından dolayı toplumun en genç bireyleri olan ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerinin ve onları eğitmeye malik öğretmenlerin görüşleri öncelikle dikkate alınmıştır. Elbette ki yarının erişkin bireyleri olacak olan çocukların çevre bilincinin geliştirilmesi çevre koruma açısından geleceğe yönelik önemli bir adımdır. Daha üst yaş gruplarıyla ilgili olarak daha çok çevre korumaya yönelik politikalar belirlenmesi ve çeşitli uygulamaların yürütülmesine yönelik doğrudan kamu kurumlarının yürüteceği faaliyetlere katılmalarına yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

Öncelikle ilköğretim ve ortaöğretim müfredatında çevrenin yeriyile ilgili olarak şunlar söylenmelidir ki sosyal bilgiler programındaki 18 özel amaçtan yalnızca iki tanesinin, fen bilgisi programında belirtilen 10 özel amaçtan dört tanesinin, biyoloji programında belirtilen 10 özel amaçtan yalnızca bir tanesinin ve coğrafya programında belirtilen 15 özel amaçtan 6 tanesinin çevre konusu ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda programlarda çevre eğitimi ilköğretim 7. ve 8. Sınıflarda seçmeli ders olarak verildiği, ortaöğretim de ise

çevre eğitimi adında seçmeli veya zorunlu bir ders olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca programlarda birçok teorik kazanım bulunmasına rağmen uygulamaya yönelik kazanımların oranının daha az olduğu ve bu oranın artırılmasının daha etkili bir çevre eğitimi açısından da gerekli olduğu araştırmacılar tarafından ileri sürülmektedir (Özbuğutu, 2021).

Öğrencilerin çevre bilinci ve farkındalığının belirli ölçütler kullanılarak ölçüldüğü çalışmalarla ilgili literatür incelendiğinde ilköğretim öğrencileri üzerindeki çalışmaların görece daha fazla olduğu görülmektedir. İlköğretim öğrencilerinden sonra orta öğretim öğrencileri, lise ve üniversite öğrencileri ve öğretmen adaylarının görüşleri üzerine çalışmalara rastlanılmıştır.

Çevre bilinci ve farkındalığı konusuyla ilgili olarak ağırlıklı olarak ilköğretim ve diğer seviyelerde literatür incelendiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin çevresel bilinç ve algılamaları ile çevre konularına karşı gelişmiş tutumlarının incelendiği bir çalışmada; öğrencilerin çevre konusunda bilinç ve algılamalarının olumlu olduğu, çevre konularına yönelik tutumlarının sınıf seviyesine, cinsiyete ve öğrencilerin babalarının eğitim seviyesine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin çevre konularına yönelik tutumlarının ailenin gelir durumu ile annelerinin eğitim seviyesine göre ise farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sağlam, 2012).

Çanakale'de ortaokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarını farklı değişkenler açısından tespit edilmesini amaçlayan bir çalışmada ise çevresel duyarsızlık ile çevresel duygu arasında, çevresel duyarsızlıkla çevresel davranış arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Çevresel duygu ile çevresel davranış arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çevresel duyarsızlığın çevresel duygu üzerinden çevresel davranış üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin çevresel duyarsızlığının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Erdoğan, 2021).

Küreci (2018) Kütahya il merkezinde öğrenim gören ilkokul 4. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının incelenmesini amaçlayan tez çalışmasında; ilkokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevreye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin akademik başarıları arttıkça çevreye yönelik tutum puanlarının arttığı bulunmuştur. İl merkezinde yaşayan öğrencilerin köyde yaşayan öğrencilere göre çevreye yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin evlerinde havyan besleme durumları ile çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin evin bahçesi olması

durumu değişkeni ile çevreye yönelik tutum düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi ile çevreye yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin annelerinin eğitim düzeyi ile çevreye yönelik tutum puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Orta ve yüksek düzeyde aile geliri olan öğrencilerin düşük düzeyde aile geliri olan öğrencilere göre daha olumlu çevre tutumlarına sahip olduğu bulunmuştur.

Sosyo-ekonomik düzey ile çevre bilinci arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak; varsa bu ilişkinin hangi temel kavram ve etkinliklerle ortaya çıktığını bulmak; ortaya konulacak bulgularla çevre eğitimi yaklaşımına katkıda bulunmak amaçlı bir tez araştırmasında ise öğrencilerin çevre bilinci ile ilgili olarak okullar arasında belirgin farklılıkların olmadığı, cevapların genellikle aynı yönlü olduğu, ilgi düzeylerinin ve tercihlerinin birbirine çok yakın olduğu, gelir durumu ve çevre bilinci arasındaki ilişki incelendiğinde okul farkı gözetmeksizin öğrenciler arasında farklı gelir durumunun farklı tercihlere neden olmadığını görüldüğü belirtilmektedir (Özpinar, 2010).

Erzurum ilinde ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının belirlenmesi amaçlanan bir çalışmada ise öğrencilerin cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, ailelerinin aylık geliri değişkenleri açısından istatistiksel olarak 0.05 anlamlı bir farklılık bulunmuştur (Nalçacı ve Beldağ, 2012).

Erdem ve ark. (2019) ilkökullü öğrencilerinin çevresel farkındalık düzeylerini çeşitli değişkenler açısından değerlendirdiği çalışmada öğrencilerin çevresel farkındalıkları “genel düzey” ile “doğada yaşam”, “dönüştürülebilir enerji kaynakları ve kullanımları” ve “çevresel sorumluluk” alt boyutlarında “yüksek”; “canlıların devamlılığı” alt boyutunda ise “düşük” düzeyde çıkmıştır. Araştırmada ayrıca öğrencilerin çevresel farkındalıklarının “genel düzey” ile “doğada yaşam”, “dönüştürülebilir enerji kaynakları ve kullanımları” ve “çevresel sorumluluk” alt boyutlarında dördüncü sınıftaki öğrenciler lehine; “doğada yaşam” alt boyutunda ise kız öğrenciler lehine farklılaştığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin çevresel farkındalıklarının “genel düzey” ve “doğada yaşam” alt boyutunda kardeş sayısı açısından; “canlıların devamlılığı” alt boyutunda anne eğitim durumu açısından ve “çevresel sorumluluk” alt boyutunda ise baba eğitim durumu açısından farklılaşma tespit edildiğini belirtmiştir.

İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıklarının ne düzeyde olduğu ve çeşitli değişkenlere göre farklılaşma farklılaşmadığını araştıran başka bir çalışmada ise ilkökullü öğrencilerinin çevre farkındalıklarının genel toplam ortalamaları ve çevresel sorumluluk alt boyutlarına göre yüksek düzeyde olduğu; doğada yaşam ve dönüştürülebilir

enerji kaynakları ve kullanımı alt boyutlarına göre çok yüksek düzeyde olduğu, canlıların devamı alt boyutuna göre düşük düzeyde olduğu bulunmuştur.

İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları doğada yaşam alt boyutunda cinsiyet, yere çöp atanları uyarma durumu ve evde çiçek yetiştirme durumu değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bu anlamlı farklılık kız öğrenciler, yere çöp atanları uyarımlar ve evde çiçek yetiştirilenler lehinedir. İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları genel toplamda ve doğada yaşam alt boyutunda geri dönüşüme yönelik atıkları toplama durumu değişkenine göre geri dönüşüme yönelik atıkları toplayanlar lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir.

İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları genel toplamda, doğada yaşam ve çevresel sorumluluk alt boyutlarında evde hayvan beslemenin uygun olup olmadığını düşünme değişkenine göre evde hayvan beslemenin uygun olduğunu düşünenler lehine anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları canlıların devamlılığı ve dönüştürülebilir enerji kaynakları ve kullanımı alt boyutlarında sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları dönüştürülebilir enerji kaynakları ve kullanımı alt boyutlarında kardeş sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları çevresel sorumluluk alt boyutunda baba eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermektedir. İlkokul öğrencilerinin çevre farkındalıkları anne eğitim düzeyi ve evde evcil hayvanı olup olmama durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği ileri sürülmektedir (Bayraktar ve Fırat, 2020).

Saylık ve Mercin (2020) çocuklara çevre bilinci kazandırılmasında oyun tasarımının katkısını incelediği çalışmalarında 8-12 hedef yaş grubundaki çocuklar için daha önce tasarlanan çevre bilincini destekleyici ve eğitici bir oyuna rastlanmadığı ileri sürülürken buna benzer bir çalışma yapacak araştırmacılara oyunu tasarlarken izleyebilecekleri yol ve oyunun daha geniş bir yaş grubunda da kullanmaya uygun hale getirerek geliştirilebilmelerine yönelik çözümler önermiştir.

İlköğretim altıncı, yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinin çevreye karşı tutumlarının çoklu zekâ alanlarına göre değişiklik gösterip göstermediğinin araştırıldığı bir çalışmada cinsiyet, sınıf düzeyi ve sosyo-ekonomik düzeye göre öğrencilerin çevreye karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sözel zekâ alanı hariç diğer zekâ alanlarının gelişme düzeyleri arttıkça öğrencilerin çevreye karşı tutumlarının olumlu yönde arttığı belirtilmektedir (Arslanyolu, 2020).

İbret ve ark. (2021)'in ilköğretim 4. sınıf Sosyal Bilgiler dersi "İnsanlar, Yerler ve Çevreler" öğrenme alanında yer alan doğal çevreye duyarlılıkla ilgili konuları alternatif etkinliklerle öğrencilere vermenin amaçlandığı bir incelemede çevre konularında alternatif etkinlik kullanımının, öğrencilerin doğal çevreye karşı duyarlılık kazanmasında etkili olduğu sonucuna ulaşılmış olduğunu bildirmektedirler.

Öğretmen adaylarının (Biyoloji, Fizik, Kimya, Sosyoloji, Coğrafya, Tarih ve İlköğretim Fen Bilgisi öğretmen adayları) çevre bilinci ve çevresel duyarlılıklarını bazı değişkenler açısından incelendiği bir araştırmada ise öğretmen adaylarının Çevre Bilinci ve Çevresel Duyarlılıklarının branşları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak ölçeğin Çevresel Duyarlılık boyutunda branşlar arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu ileri sürülmektedir (Akçay ve Pekel, 2017).

Literatür tarandığında yukarıda sıralanan çalışmalarda ifade edilen hususlar açısından birçok örnek bulunmaktadır. Burada konu itibarıyla ilk göze batan ve konuyla en ilgili araştırmalar üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada mevcut literatür bulgularının değerlendirilmesi yanında ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerine çevre bilinci ve farkındalığı verilmesi adına yapılması gerekenler irdelenmiştir.

Çevre Bilinci ve Farkındalık Ölçütleri: Çevre bilinci ve farkındalığı düzeyinin ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrenciler için belirlemeye yönelik birçok ölçüt kullanılmaktadır. Bu ölçütlerin akademik araştırmalar neticesinde üretilmiş olması, uygulamalardaki başarısı ispatlanmış ve uygulanan öğrenciler veya kişiler tarafından anlaşılır nitelikte olmasına dikkat edilmektedir. Örneğin Çevresel tutum üzerinde üretilen sorulardan oluşan bir ölçütte çevresel davranış, çevresel düşünce ve duygu alt ölçütleri tamamen, kısmen ve hiç katılım gibi ölçütlerle değerlendirilmektedir. Tabiidir ki ölçütlerin uygulandığı öğrencilerin sosyo-ekonomik pozisyonları yanında kişisel bilgileri ölçütün uygulanmasında temin edilmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç: Öncelikle şu belirtilmelidir ki hali hazırda ilköğretim ve orta öğretimde eğitim-öğretim müfredatında çevre konusunda hedeflenen özel amaçlar içerisinde çevre konusunda çok düşük sayıda madde bulunurken ve verilen dersler içerisinde zorunlu dersler olmadığı gibi sadece seçmeli derslerin olduğu bir gerçektir. Diğer yandan çevre konusundaki eğitim-öğretim faaliyetlerinin teorik bazda yürütüldüğü pratiğe yönelik herhangi bir uygulama söz konusu olmadığı gözükmektedir. Bu durum çevre farkındalığı veya çevre bilincinin öğrencilerde oluşması için yeterli olmadığını göstermektedir. Dolayısıyla eğitim-öğretim faaliyetlerinin çevre konularında daha fazla içerikli, daha pratiğe yönelik uygulamaların geliştirilmesi gerekliliği açık bir gerçektir.

İlköğretim öğrencileri üzerinde çevre bilinci ve farkındalığı üzerinde belirli ölçütlerle yapılan anket çalışmaları neticesinde kız öğrencilerin çevreye karşı tutumlarının erkek öğrencilere karşı daha olumlu olduğu, sosyo-ekonomik durumu iyi olan öğrencilerin çevreye karşı tutum konusunda daha dikkatli olduğu ve kırsal kesimdeki öğrencilerin şehir merkezlerindeki öğrencilere nazaran çevresel tutumları daha düşük seviyede olduğu bulunmuştur.

Birçok araştırmada öğrencilere çevre bilinci verilmesi yolunda alternatif yolların bulunmasının gerekliliği vurgulanmakta, pratik ve görsel oyunlarla çevre tutumu ve farkındalığının daha iyi oturtulabileceği ileri sürülmektedir.

Diğer yandan öğretmen adaylarının da çevre farkındalığı hususunda tutumları arasında branş açısından farklılıkların ortaya çıktığı bazı çalışmalarda ifade edilirken öğrencilere çevre bilinci verilmesi hususunda en uygun branşların seçilmesinin gerektiği ortaya çıkmaktadır.

Sonuç olarak ilköğretim öğrencilerine çevresel tutum konusunda olumlu görüşler oluşturmaya yönelik olarak öncelikle müfredatın geliştirilmesi, çevre konusunda içeriklerin zenginleştirilmesi ve uygulamaya yönelik alternatif yolların geliştirilmesi gerekliliği kesinlikle ifade edilmelidir. Bu konuda ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin biyoloji, orman ve su ürünleri veya ziraat fakültelerinin bitki ve hayvan araştırmalarının yapıldığı müze ve laboratuvarları periyodik olarak ziyaret ettirilmeli, öğretim elemanlarınca teknik gezi boyunca bilgilendirilmeli, varsa öğrencilerin yaşadığı şehirlerdeki hayvanat bahçeleri ve büyük akvaryumlar öğrencilere gezdirilmelidir. Okul bahçesinde veya belediye tarafından halka açılan hobi bahçelerinde öğrencilere tohum ve bitki yetiştirme konusunda uygulamalı faaliyetler yaptırılmalı, ağaçlandırma çalışmalarında fidan diktirme ve sulama çalışmaları bizzat yaptırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akçay, S. & Pekel, F.O. (2017).** Öğretmen Adaylarının Çevre Bilinci ve Çevresel Duyarlılıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, *16*(3), 1174-1184.
- Arslyolu, K. (2010).** *İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Karşı Tutumlarının Çoklu Zekâ Kuramına Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, 71s.
- Bayraktar, H.V. & Fırat, T. (2020).** İlkokul Öğrencilerinin Çevre Farkındalıkları. *Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma Dergisi*, *7*(55), 1722-1737.

- Erdem, M., Meriç, E. & Meriç, A. (2019).** İlkokul Öğrencilerinin Çevresel Farkındalıklarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Journal Of STEAM Education Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik ve Sanat Eğitimi Dergisi* 2(1), 21-38.
- Erdoğan, M. (2021).** İlköğretim Öğrencilerin Çevreye Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Çanakkale Örneği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 249-271.
- İbret, B.Ü., Demirbaş, İ. & Demir, F.B. (2019).** İlkokul 4. sınıf öğrencilerine alternatif etkinliklerle doğal çevreye duyarlılığın kazandırılması. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 8(1), 258-280.
- Kocataş, A. (2012).** *Ekoloji Çevre Biyolojisi*, Dora Yayınevi, 597s.
- Küreci, C. (2018).** *4. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Güncellenmesi*. Yüksek Lisans Tezi Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilimdalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı, 65s.
- Nalçacı, A. & Beldağ, A. (2012).** İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Çevre Tutumlarının Belirlenmesi (Erzurum Örneği). *Doğu Coğrafya Dergisi*, 28, 141-154.
- Özbuğutu, E. 2021, (2018).** İlköğretim ve Ortaöğretim Programlarında Çevre Konusunun Yeri. *Ekev Akademi Dergisi*, 86, 249-268.
- Özpınar, B. (2010).** *Ortaöğretim Öğrencilerinde Sosyo-Ekonomik Düzeyin Çevre Bilincine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, 94s.
- Sağlam, S. (2012).** *İlköğretim 4 ve 5. Sınıf Öğrencilerine Göre Çevre Sorunlarının Betimlenmesi ve Öğrencilerin Çevre Konularına İlişkin Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı, 101s.
- Saylık, M. & Mercin, L. (2020).** 8-12 Yaş Grubu Çocuklara Çevre Bilinci Kazandırılmasında Oyun Tasarımının Rolü. *SED*, 8(2), 144-155s.